

סליחות ורעיון העקדה

הרב ד"ר אהרן אדלר

1. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז עמוד א
אמר רבי אבהו: למה תוקעין בשופר של איל? - אמר הקדוש ברוך הוא: תקעו לפני בשופר של איל, כדי
שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני.

2. משנה מסכת ראש השנה פרק ד, משנה ה
סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת השם וכולל מלכיות עמהן ואינו תוקע קדושת היום ותוקע
זכרונות ותוקע שופרות ותוקע... דברי רבי יוחנן בן נורי. אמר ליה רבי עקיבא אם אינו תוקע למלכיות למה
הוא מזכיר אלא אומר אבות וגבורות וקדושת השם וכולל מלכיות עם קדושת היום ותוקע זכרונות ותוקע
שופרות ותוקע

3. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף לב עמוד א
רבן שמעון בן גמליאל אומר: עם הזכרונות אומרה, מה מצינו בכל מקום באמצע - אף כאן באמצע.

4. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף לא עמוד א
בראש השנה... ויש אומרים וה' פקד את שרה, ומפטירין בחנה. והאידינא דאיכא תרי יומי, יומא קמא - כיש
אומרים, למחר והאלהים נסה את אברהם, ומפטירין הבן יקיר

5. משנה מסכת תענית פרק ב, משנה ד
על הראשונה הוא אומר מי שענה את אברהם בהר המוריה הוא יענה אתכם וישמע בקול
צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' גואל ישראל על השניה הוא אומר מי שענה את אבותינו
על ים סוף הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' זוכר הנשכחות על
השלישית הוא אומר מי שענה את יהושע בגלגל הוא יענה אתכם וישמע קול צעקתכם היום
הזה ברוך אתה ה' שומע תרועה על הרביעית הוא אומר מי שענה את שמואל במצפה הוא
יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' שומע צעקה על החמישית הוא
אומר מי שענה את אליהו בהר הכרמל הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה
ברוך אתה ה' שומע תפלה על הששית הוא אומר מי שענה את יונה ממעי הדגה הוא יענה
אתכם וישמע בקול צעקתכם היום הזה ברוך אתה ה' העונה בעת צרה על השביעית הוא אומר
מי שענה את דוד ואת שלמה בנו בירושלם הוא יענה אתכם וישמע בקול צעקתכם היום
הזה ברוך אתה ה' המרחם על הארץ:

6. בראשית פרשת וירא פרק כב פסוק יג
וַיֵּשָׂא אַבְרָהָם אֶת-עֵינָיו וַיַּרְא וְהִנֵּה-אֵילָן אֲשֶׁר נִצָּתוּ בְּסִבְּתוֹ בְּקִרְיָתוֹ גִּילְגָּד אַבְרָהָם וַיִּקַּח אֶת-הָאֵילָן
וַיַּעֲלֶהוּ לְעֹלָה תַּחַת בְּנֹו:

7. ויקרא פרשת ויקרא פרק א פסוק ב
דָּבָר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אֲלֵם פִּי-יִקְרִיב מִנֶּם קִרְבָּן לַה' מִן-הַבְּהֵמָה מִן-הַבֶּקָר וּמִן-
הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת-קִרְבָּנְכֶם:

8. ויקרא פרשת בחקותי פרק כז פסוק ט - י
(ט) וְאִם-בְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ מִמֶּנָּה קִרְבָּן לַה' כֹּל אֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ לַה' יִהְיֶה-קָדֹשׁ: (י) לֹא
יִחַלְּפוּנוּ וְלֹא-יִמִּיר אִתּוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ-רָע בְּטוֹב וְאִם-הֶמָּר יִמִּיר בְּהֵמָה בְּבֵהמָה וְהִיא הִוא
וּתְמוֹדָתוֹ יִהְיֶה-קָדֹשׁ:

9. לקט פיוטי הסליחות – רעיון העקדה והתמורה
"בְּמוֹצָאֵי מְנוּחָה קִדְמָנוּךְ תַּחֲלָה הֵט אֶזְנְךָ מִמָּרוֹם יוֹשֵׁב תַּהֲלָה לְשִׁמוּעַ אֶל הָרָנָה וְאֶל הַתַּפְלָה.
אֶת יָמִין עֲזָ עוֹרָרָה לַעֲשׂוֹת חֵיל. בְּצִדְקָה נִעְקֵד וְנִשְׁחַט תְּמוּרוֹ אֵילָּ גִנוּן נָא גִזְעוּ בְּזַעֲקָתָם
בְּעוֹד לַיִל, לְשִׁמְעַ אֶל הָרָנָה וְאֶל הַתַּפְלָה"

"קוראיך באים ליקוד, בצדק עקדה תשקוד, צאנך ברחמים תפקוד, פני הצאן אל עקוד".
"עמוד נא וקשור הטבח, פן אגור מפני האבח, צמדני פן אחלל הזבח, ולהבדיל בין הקודש".
"ידיו ורגליו קשר בענווד ועניבה, פן בפרכוס יפסל לעולת חובה".
"פדיתו באיל בסבך אחוז, לכן בקשתנו ועינויינו לא תבוז".
"דוץ ורוץ וקח איל תחת עופר... והיה הוא ותמורתו יהיה קודש".

"קרא למרחם משחר, תמורת בנך תבחר, הנה איל אחר, ועשה אל תאחר. חליפי אזכרתו,
תכון הקטרתו, ותעלה תמורתו, והיה הוא ותמורתו".

10. ר' סעדיה גאון, מסליחות לערב ראש השנה
אֲנֵא הֵבֵט בְּצִדְקַת עֲבִידֶיךָ חֲסִידֶיךָ, אֲשֶׁר הָעִירוּ נַפְשָׁם לַמּוֹת עֲלֶיךָ. וְלֹא חָסוּ עַל עֲצָמָם וְעַל זָרְעָם, וְקָצוּ וּמָאָסוּ בְּחַיֵּי הָעוֹלָם הַזֶּה, וּבִטְלוּ רְצוֹנָם מִפְּנֵי רְצוֹנְךָ, וְקִדְּשׁוּ שְׁמֶךָ הַמִּיְחָד וְלֹא חָלְלוּהוּ, וְרָצוּ לְטִבַּח וּפִשְׁטוּ צוּאָר, וְעָמְדוּ בְּנִסְיוֹן וְנֶאֱמָנוּ, וְנִבְחָנוּ בְּצָרוּף וְנִמְצְאוּ תְּמִימִים. וְנִגְעוּ דְּמֵי אָבוֹת וּבְנִים, וְדְּמֵי רַחֲמָנוּת וְיִלְדִּיהֶן. וְנִתְעַרְבוּ דְּמֵי אַחִים וְאַחִיוֹת, וְדְּמֵי חֲתָנִים וְכִלּוֹת, וְדְּמֵי יְתוּמִים וְאַלְמָנוֹת, וְדְּמֵי חֲכָמִים וְחֲכָמוֹת, וְדְּמֵי חֲסִידִים וְחֲסִידוֹת, וְדְּמֵי יְלָדִים וְיִלְדוֹת, וְדְּמֵי זָקְנִים וְזָקְנוֹת, וְדְּמֵי בַחוּרִים וּבַחוּרוֹת, וְדְּמֵי פְרָנְסִים וְחֻזְנִיָּהֶם, וְדְּמֵי מְלָמְדִים וְתַלְמִידֵיהֶם, וְדְּמֵי דִינִים וְסוֹפְרֵיהֶם, וְדְּמֵי אֲנָשִׁים וְנָשִׁיהֶם, וְדְּמֵי גְמוּלֵי מַחֲלָב וְיוֹנְקֵי שְׂדִים. וְנִהְרְגוּ כָּלֵם יָחַד עַל קִדּוּשׁ שְׁמֶךָ הַמִּיְחָד. אֲרָץ אֵל תִּכְסִּי דָמָם, וְאֵל יְהִי מְקוֹם לְזַעֲקָתָם, עַד יִשְׁקִיף וַיֵּרָא יְיָ מִשְׁמַיִם. אֵת אֱלֹהֵי הַמַּזְבְּחוֹת זָכַר, וְאֵת אֱלֹהֵי הָעֵקֶדוֹת תִּרְאֶה. כִּי עַל אַחַת הָרָעִישׁ הָעוֹלָם, וְהֵן אֶרְאֵלֶם צָעֲקוּ חוּצָה, וְנִשְׁבַּעְתָּ לְבָרֶךְ עוֹקֵד וְנִעְקֵד לְהִרְבּוֹת זָרַע כָּחוֹל הַיָּם, וְאֵף כִּי עֲתָה כְּמָה וְכְמָה עֵקֶדוֹת עֵקֶדוֹ בְּנֵיהֶם עַל יְחִיד שְׁמֶךָ הַנִּכְבָּד. נָא דַרְשׁ דְּמִים, קוֹל דְּמֵי בְּנֶיךָ צוֹעֲקִים אֵלֶיךָ מִן הָאֲדָמָה. הִנָּחֵם וְשַׁכֵּךְ אֵף וְחֲמָה כָּלָה, וְתִשְׁבִּית שׁוֹד וְשֹׁבֵר מַעֲמָד יִשְׂרָאֵל, וְחוּס וְחָמַל אֶת יִתְרֵי הַפְּלִיטָה הַנִּשְׁאָרָה, וְתוֹצִיאָנָה מֵאֶפְלָה לְאוֹרָה. וְחִדַּשׁ עֲלֵינוּ שָׁנָה טוֹבָה, שְׁנַת רְצוֹן, שְׁנַת גְּאֻלָּה. שְׂדֵי תִזְכָּר לָנוּ בְּרִית אֶזְרַח, וְתִזְכָּר לָנוּ זְכוּת הַנִּעְקֵד, וְצִדְקָנוּ בְּצִדְקַת אִישׁ תָּם.

11. בראשית פרשת וירא פרק כב פסוק א
וַיְהִי אֶחָד הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּהִים גָּסָה אֶת־אֲבִרְהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲבִרְהָם וַיֹּאמֶר הִנְנִי:

12. פתיחת הש"ץ לתפילת מוסף בנימים הנוראים
הִנְנִי הָעֹנֵי מִמַּעַשׂ נִרְעֵשׁ וְנִפְחָד מִפְּחָד יוֹשֵׁב תַּהֲלוֹת יִשְׂרָאֵל, בְּאִתִּי לַעֲמֹד וּלְהִתְחַנֵּן לִפְנֶיךָ
עַל עֲמָךְ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר שְׁלַחוּנִי, וְאֵף עַל פִּי שְׂאִינִי כְּדֹאֵי וְהַגּוֹן לְכַף.

13. מתפילת מוסף של ראש השנה, ברכת זכרונות
וְזָכַר לָנוּ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֶת הַבְּרִית וְאֶת הַחֶסֶד וְאֶת הַשְּׁבוּעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם אָבִינוּ
בְּהַר הַמְּרִיָּה. וְתִרְאֶה לִפְנֶיךָ עֵקֶדָה שְׁעֵקֶד אֲבִרְהָם אָבִינוּ אֶת יִצְחָק בְּנוֹ עַל גְּבִי הַמַּזְבֵּחַ,

וּכְבֹּשׁ רַחֲמָיו לַעֲשׂוֹת רְצוֹנְךָ בְּלִבְּב שָׁלֵם, כֵּן יִכְבְּשׁוּ רַחֲמֶיךָ אֶת כָּעֶסֶךְ מַעְלִינוֹ, וּבְטוֹבָךְ
הַגָּדוֹל יָשׁוּב חֲרוֹן אַפֶּיךָ מֵעַמְּךָ וּמֵאֲרָצְךָ וּמִנַּחֲלָתְךָ....כִּי זֹכֵר כָּל הַנְּשָׁכָחוֹת אַתָּה
הוּא מַעֲוֹלָם, וְאֵין שִׁכְחָה לִפְנֵי כֹסֶא כְבוֹדְךָ, וְעַקְדַּת יִצְחָק, לְזַרְעוֹ (שֶׁל יַעֲקֹב) הַיּוֹם
בְּרַחֲמִים תִּזְכֹּר. בָּרוּךְ אַתָּה ה', זֹכֵר הַבְּרִית: